

spiritum sanctum saltem in tanta plenitudine  
quanta expectat eum in crastino. qui est princeps  
pium et fuis omnis boni. In uigilijs ergo pasche  
et penthecoste incipit missa a kyrieleyson sine  
ne introitu prout dictum est ibi et dicitur Gloria  
in excelsis deo. et hoc more apostolorum qui esse  
priusquam spiritum sanctum acciperent. erant  
iugiter in templo laudantes et benedicentes do  
minum. Rursus quia angeli gaudent de renatis  
ideo subiungitur. Gloria in excelsis. postea sequitur  
epistola de actibus apostolorum. Cum aposto  
lo petro in qua habetur quod paulus baptizatos a io  
hanna quoniam in spiritum sanctum non crede  
bant. dixerunt enim. Sed neque si spiritum sanctum  
est audiimus. Post modum sequitur unum alle  
luia scilicet. Confitemini in gratiarum actio  
nem pro baptizatis. quia ab omni peccato libera  
ti sunt. Dicitur ergo hodie alleluia. nec dicitur.  
flectamus genua. quia hoc est ieiunium exultan  
tionis et leticie propter resurrectionem et ascen  
sionem. Sequitur tractus. sed quare hoc cum  
spiritum sanctus omnia faciat leuia. Ad hoc dicitur  
dum est quod hoc fit propter baptizatos qui mul  
tos tractus miseriarum passuri sunt si uixerint.

Postmodum sequitur euangelium jo. xij. c.  
de promissione spiritum sancti. Si diligitis me man  
data mea seruate. et cetera. Credo in unum  
deum. non est etiam omittendum quia cum sym  
bolum istud deriuatum sit a simbolo apostolorum fide  
quam habebant insinuat Offerenda emitte ma  
nifeste ad operationem spiritum sancti pertinet quia  
per eum renouatur facies terre et delicta ad ma  
ledicti per eum dominus benedicitur per eum ce  
lum sicut pellis extendit. id est scriptura ut quasi  
nihil lateat explanatur. Similiter et communio  
ultimo et cetera. jo. vij. ca. ad eandem pertinet  
spiritum sancti operationem qui facit flumina ve  
lut aque uiue de ventre credentis exire. id est af  
fluenciam salutaris doctrine. Et est ut quibus  
dam placet hęc missa. per benedicamus domino  
concludenda in uesperis. hii psalmi secundum  
quarundam ecclesiarum consuetudinem conci  
nuntur. scilicet. Laudate pueri. Laudate domi  
num omnes gentes. Lauda anima mea dominum  
Laudate dominum quoniam bonus est psalmus  
Lauda iherusalem dominum. eo quod in hii psal  
mis laudes dei magis resonare uidentur ubi  
spiritus spirat. organum ad laudes inuitat

In die sancto penthecoste. R.

**P**enthecostes sicut et pascha apud he  
breos celebre festum erat. quod post  
quinque decades pasche celebrabatur.  
unde et uocabulum sumpsit. Nam pen  
the costes dicitur a pentha quod est quinque et costes quod  
est decem. Vocatur enim penthe. quinquagesi  
mus dies a pascha. prout iam dicitur. Inter  
hoc festum et aduentum domini cantatur alleluia

et gloria in excelsis. prout dictum est in prohe  
mio huius partis. et sub titulo de septem diebus  
post pascha. Per hoc autem alleluia frequenter  
cantatur per totam ebdomadam penthecoste. quod  
per dies penthecoste. ecclesia per baptismum deo  
populos congregat. et ideo salutem eorum con  
gaudens quousque ab eis utuntur uestibus. ymn  
num laudis decantant. Tunc etiam stantes  
oramus in signum liberationis eorum. quod per  
dona spiritum sancti de morte ad vitam resuscita  
ti meruerunt. Hac enim die missus est in aposto  
los in linguis igneis. Hanc octauam penthe  
coste. a quibus dicitur celebratur. quia sicut in septem  
natio ebdomadarum qui precedit intelligitur  
perfectio bonorum operum septiformis spiri  
tus. ita in octaua intelligitur consumatio premi  
orum quorum utrumque appropriatur. spiritum san  
cto. licet tota trinitas utrumque operetur. quo  
nam indiuisibilia sunt opera trinitatis. sed quod  
spiritum sanctus est amor patris et filii. et ex solo  
amore hoc dat et dat it nobis dominus. ideo et  
spiritum sancto ascribitur. Alii uero non celebrant  
octauam penthecoste. Nam cum solum septem  
sint spiritum sancti dona solum septem diebus de  
bet fieri festum penthecoste. Et ideo clemens  
papa dicit in sua epistola decretali quod hoc festum  
caret octauis. Sed pari ratione nec pascha debe  
ret octauam habere nisi solum unam diem prop  
ter unitatem. Rursus hoc festum septem diebus  
agitur propter presentis uite septenarium uel  
propter animarum sabbatissimum uel quia per  
septem spiritum sancti dona corporibus et anima  
bus plena gaudia conferuntur. Unde et septem  
ultimi psalmi a laudibus intulante quia per sep  
tiformis gratie operationem gaudia conferunt  
eterna. De hoc dicitur sub dominica prima post  
penthecostes. Utrum penthecostes sit ebdo  
modaria festiuitas. dictum est sub titulo de sep  
tem diebus post pascha.

In nocte penthecoste. leguntur tres lectiones  
et dicuntur tres psalmi cum tribus antiphonis  
sicut fit in nocte pasche. Ad notandum unum es  
se opus totius sancte trinitatis in potencia mis  
ericordiarum. Quidam tamen nouerunt legunt lectio  
nes sicut fit in alijs dominicis. sed tamen cano  
nicum est tres dumtaxat legere. propter facta  
mentum baptismi in trium personarum nomine  
celebrati. uel ob triduanam domini sepulturam  
cui sumus in baptismo consepulti. Rursus  
ideo tres psalmi cum tribus antiphonis dicuntur  
quia spiritum sanctus tria circa apostolos opera  
tus est. Nam ueteres inuenerunt. inuenerunt  
confirmari. et confirmatos ad alios conuertere  
eos misit. Ad primum pertinet quod dicitur  
in prima antiphona. factus est repente de celo  
sonus. Ad secundum quod dicitur in secun  
da. Confirma hoc deus. Ad tertium quod  
dicitur in tertia. Emitte spiritum tuum. Eorum  
enim misterio docti sunt alij. et spiritum sancto

interius recreati. Et quia in in ipsis apostolis  
duo operatur spiritus sanctus scilicet remissionē  
peccatorum et operacionem miraculorum etc.  
idcirco ille antiphone terminantur per duplex  
alleluia verum si diligenter attendere volumus  
et offerre ps et antiphonas q dicunt in pascha  
cū hijs que dicunt in penth. alia ratio inuenitur  
Nam ibi infra ebdomadam fit variacio psalmo  
rum antiphonarum et tonorum. Hic autem nec  
in ipsa die nec in alijs fit variacio et omnes ille  
antiphone sunt vnius toni. scilicet octavi et ei  
dem difference. Ratio autem est. quia quasi du  
plex baptisma legimus apostolorum. Primum in  
quo perceperunt remissionem peccatorum. Nam  
eos baptizatos esse cristi baptismo ambigendū  
non est. ut dicitur est sub titulo vigilia pasche.  
Et secundum quod receperunt ad robur virtutū  
et ad operacionem miraculorum. et ad repulsionē  
illecebrarum omnium seculariū. Primo bapti  
satus fuerat petrus cum ad voces ancille cristi  
negavit. Secundo baptizatus fuit in die penth.  
cum coram regibus et principibus non timuit  
p̄dicare verbū dei. In p̄mo igitur multa instabilitas  
et varietas fuit circa discipulos. In secundo vni  
formitas et stabilitas. In hunc etiam modum in  
ecclesia dei duo sunt genera bonorum. scilicet a  
ctiuorum et contemplatiuorum. Actiua vita consistit  
in bonis operibus. id est in administratione ex  
teriorū. in qua constituti. ab amore temporalium  
non omnino separantur. licet amorem dei. amo  
ri temporalium preferant. Contemplatiua confi  
sit in dilectione dei et cōtemplacione. Hec due  
vite per mariam et martham significate sunt.  
marie pars dicta est optima. iuxta illud. Maria  
optimam partem elegit et cetera. Non tamen  
reprehenditur pars marthe quia et ipsa actiua  
vita bona est que hic incipitur et terminatur  
Contemplatiua vero optima est que incipitur  
hic et in futuro consummatur. In illa tamen est  
multa varietas. in ista uniformitas. put in hac  
vita esse potest. Antiphone ergo cum psalmis  
que cantantur in pascha pertinent ad vitā acti  
uam et idcirco in eis est varietas.

Antiphone vero et psalmi que cantantur  
in penth. pertinent ad contemplatiuam vitam  
et ideo in eis est uniformitas. In prima enim an  
tiphona q in pascha cantatur dicitur. Et consili  
um meum non est cum impijs hic dicitur.  
Factus est repente de celo sonus et cetera. Spi  
ritus seu ventus veniens solet puluerem a fas  
cie terre deicere. Magna enim est differentia in  
ter donum spiritus sancti. quo separantur fideles  
ab impijs et donū. q ois puluis terrenarum co  
gitacionū a peccatore humano tollit illis ad acti  
uam vitam pertinet hoc ad contemplatiuam. In  
secunda ibi dicitur. Postulavi patrem meū. etc.  
Hic vero dicitur. Cōfirma hoc deus etc. Ad om  
nes quibz fideles pertinet esse de hereditate do

21  
clpp  
mini sed ad paucos pertinet esse a terrenis cogi  
tacionibus separatos. et in hoc confirmatos. ne  
ad terrena redeāt. s̄p̄ ouerfacionē esse in ierlm  
celesti. et ibi alleluia cantare non cessent. quod  
hic petitur. In tercia ibi dicitur. Ego dormiui  
et sompnū cepi. etc. hic dicitur. Emitte spiritus tu  
um et creabunt. etc. Omnes fideles et boni a vi  
cijs resurgunt vel resurrexerunt. sicut cristus a  
mortuis resurrexit quod ibi dicitur. hic vero pau  
cis renouatur facies terre. id est racō anime qd  
fit ab omni puluere terrenorum desideriorū im  
munis. Hi ergo hoc est in vita actiua. que ibi  
ostenditur est melioracio. Hic autem hoc est in  
contemplatiua que hic ostenditur est perfectio  
et consummacio ibi varietas. hic uniformitas.  
et apterea ibi variantur antiphone et psalmi.  
hic non propter hanc consummacionem et vni  
formitatem notandam. Antiphone sunt octavi  
toni et eiusdem difference quia octo sunt beati  
tudines quarum octaua redit ad caput. Nam in  
prima dicitur. Beati pauperes spiritu. quomā  
ipsorum et cetera. et in octaua. Beati qui perse  
cucionem paciuntur propter iusticiam. q. i. e. r.  
ce. propter hanc eandem consummacionem no  
tandam. in quibus daz ecclesijs celebratur octa  
ua penthecostes. Per hos quoqz septē dies tres  
quottidie leguntur lectiones ut septem fratres  
tres procurent sorores. id est septem dona spi  
ritus sancti per illos significata. tres virtutes.  
scilicet fidem spem et caritatem. prout gregori  
us profectur in moralibus. Vorum enim die  
rum officia septem donis spiritus sancti adaptran  
tur. Hesternum igitur et hodiernum pertinet  
ad sapienciam et intellectum ut ex operibus pa  
tet. Per totam etiam septimanam sunt solle  
mnitates seruande. dicitur enim gloria in excelsis  
alleluia. credo. etc. missa est. etc. et deum laudamus  
prout in sequenti titulo dicitur. dicitur etiam  
ad horas capitulum. Dum compleverentur. actū  
ij. Et illud Spiritus domini. sapiencie primo. c.  
Et illud caritas dei. ro. quinto capitulo. Peq̄  
videre de officio missę. et quidem in die penthe  
costes celebratur festus de aduentu spiritus sancti.  
visibiliter enim tunc descendit in discipulos  
et fuit hoc miraculum et argumentum quod nō  
potuerunt calumniari iudei Resurrectionem em  
et ascensionem calumniabantur. sed hoc non po  
tuerunt facere s̄ aduentu spiritus sancti. quia ex  
omni natione que sub celo est conuenerant ad  
diē festum et tūc descendit sp̄s sanctus visibili  
ter in discipulos. sic x̄ps pmiserat et loq̄bantur  
omnibus linguis corā omnibus. Et ideo incipit i  
troitus sapiencie. j. c. Spiritus domini reple  
uit orbem terrarum id est ecclesiam. que dicitur  
orbis terrarum. Sicut enim extra orbem terras  
rum nichil viuūt. ad litteram. sic extra ecclesiā  
nil viuūt spiritualiter. Sequitur. Et hoc  
quod continet. omnia. id est spiritus sanctus.

cuius tonitate omnia subsistunt. **H**abet scienciam vocis id est linguarum. **E**t ita potuit dare et dedit apostolis. **V**nde confusi sunt inimici xpi. **E**t ideo se quitur verus. **E**xurgat deus et dissipentur inimici eius. **P**er spiritum enim sanctum omnes demones compelluntur et eiciuntur. **R**ursum impleuit orbem terrarum. **D**um apostolos inebriauit. quorum sonus in omnem terram exiit. de quo sono dicitur in epistola. factus est repente de celo sonus. et quoniam orbis terre per quatuor climata separatur. ideo quater in introitu alleluia concuntur. **D**uplex vero alleluia quod post epistolam significat duplicandam leticiam. **V**el spiritum sanctum bis apostolis fuisse datum. scilicet de terra et de celo. **V**el eos spiritu et mente psallentes. **V**el duorum populorum conuersionem. **E**t hoc quod continet omnia scienciam habet vocis. id est nouit. qua mente quisque loquebatur. vel habet scienciam omnium per que et de quibus potest vox humana variari. vel scienciam vocis id est voces sciencie habet id est facit nos habere ut que ipso inspirante apostoli proferrent cum intelligentia pronuntiarent. **E**t nota quod spiritus sanctus paraclitus dicitur. quod uerbum grece latine sonat aduocatus. quod nomen et filio et spiritui sancto ascribitur. unde dominus in euangelio. **R**ogabo patrem meum et alium paraclitum dabit uobis. **E**t iohannes in euangelio. **A**duocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum. **D**icitur etiam paraclitus consolator. **N**am paraclitus dicitur latine consolatio. **P**ostmodum sequitur alleluia. de actibus apostolorum. ij. c. **D**um completerentur dies penthecostes. dies scilicet .l. a resurrectione. **S**ic enim quinquagesima die a pascha fiebat penthecostes iudeorum ita et nostrum fit et sicut populus israel quinquagesima die ab immolatione agni paschalis siue a pascha. quod celebrauerunt in ramatha. uenerunt ad montem dei oreb vel choreb vel synay quod idem est. et tunc legem acceperunt ita et die quinquagesimo a resurrectione domini datus est spiritus sanctus discipulis in superiori cenaculo illius aduentus expectantibus precipitur enim leuic. xxij. ut in die penthe. offerantur noui panes scilicet propositionis de nouis frugibus per quod significat quod debemus deo gratias agere. ex eo quod eadem die dedit nouam legem per spiritum sanctum in qua die data est lex uetus scilicet quinquagesima die a pascha. de quo dicitur in prohemio septime partis. **D**e dono cuius debemus laudare deum quod est offerre panem nouum. quia etiam lex uetus spiritualis intellecta noua est. **E**t attende quoniam agnus immaculatus est deimo quarto die aprilis. **L**ex uero data est quarta die mensis tercij. **D**icitur tamen esse data tertia die. iam enim ut inquit scriptura aduenerat tertia dies. et mane inclinauerat. et ceperunt audiri tonitrua. **D**ie namque tercio descendit dominus noster super montem ad deum

dam legem et moyses ascendit ad deum et descendit. **n**arrauit omnia plebi. mane ergo rursus ascendens duas tabulas scriptas accepit. et caue ut in secundo mense triginta duntaxat computes dies secundum lunam ergo sedecim in mense primo. xxx. in secundo et quatuor in tercio faciunt quinquaginta. **R**ursum in quinquagesimo anno erat iubilus annus qui interpretatur remissionis annus. quia septem annorum hebdomadibus id est quadraginta et nouem annis teritur. in quo clangebant tubae et omnia debita remittebantur. serui manumittebantur et libertas concessa confirmabatur. **A**ntique possessiones alienate omnibus restituebantur ut dictum est sub dominica quinquagesime. **S**imiliter in diebus penthecostes. hunc numerum post dominicam resurrectionem obseruamus suscipientes aduenientem in nos spiritum sanctum gratiam. per quam efficitur filij dei et uirtutum possessio nobis restituitur. et remissa culpa et totius debiti cyrogpho euacuato ab omni seruitutis nexu liberi efficiuntur. **p**reterea iste numerus quinquagesimus insultat ex septenario numero ducto in seipso superaddita unitate. **S**eptem enim sunt hebdomade a pascha usque ad penthecostes. et ita competenter quinquagesima die a pascha est penthecostes. in quo datur spiritus sanctus cuius dona sunt septem que dantur ab uno. **I**udei enim septenarium numerum non sine figura in omnibus obseruauerunt. **p**ut dictum est sub quinquagesima. **A**scensio ante facta fuit quadragesima die que est numerus penitencie et hoc competens fuit. quia per penitenciam homo fit similis deo et hoc est ascendere. **S**ed uideatur quod sicut iudei ab immolatione agni typici. xl. dies computando ibi faciebant suum pentecostem ita et nos quinquaginta dies ab immolatione agni debemus computare et sic deleteremus nostrum penthecostem. **f**acere in die ueneris. antequam modo facimus quod docet computatio. **A**d hoc dicimus quod non faciebant computationem ab immolatione agni. **s**ed a sequenti dominica. **V**nde legitur leuiti. xxij. **N**umerabitur ab altera die sabbati id est a dominica que est altera dies post sabbatum. **n**umerabitur dico septem hebdomadas usque ad alteram diem septime hebdomade. **h**oc dixit spiritus sanctus per moysen. inueniens per hoc penthecostes. **c**ristianorum quod semper est in die dominica. **D**icit ergo lucas de hac die. **D**um completerentur dies penthecostes. erant omnes discipuli pariter in eodem loco. id est in consensu et concordia unitate. **E**t factus est repente de celo sonus. quia existentibus in penitencia. que est annus iubilus. et completio penthecostes. et existentibus in unitate datur spiritus sanctus. **s**ed repente. quia nescit tarda rerum habere molimina spiritus sancti gratia. **I**n igne autem descendit. quia sicut ignis illuminat et inflamat. ita spiritus sanctus illuminat ad cognitionem dei. et inflamat ad

amorem dei. Apparuit ergo in linguis igneis ut facūdi essent in omni genere linguarum. et quia ipsa est lingua que de occulto hie comitatis verbum protulit in vterum virginis et profert verbum in corde hominis. **Mathei. x.** Vos n̄ estis qui loquimini. sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. ipse enim quos replet eloquentes facit. **Sequitur.** Quasi aduentus spiritus vehementis. hoc autem dicit quod nihil potuit resistere spiritui sancto. nec apostolis. **Vnde** dominus in euāgelio mathei. ego dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes aduersarij vestri. **Et** de beato stephano scriptum est in actibus quod non poterat resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. **Quia** vero in epistola dicitur. **Et** factus est repente de celo sonus. tāquā aduentus spiritus vehementis et cetera. ideo ad hoc representandum in nonnullis ecclesijs clanguntur tube. dum sequentia dicitur. Venit enim spiritus sanctus in spiritu vehementi. quā sicut ventus vehemens proicit puluerem a facie terre. sic spiritus sanctus cicit a corde hominis omnem terrenitatem. **Tubis** quidem ut eban tur antiqui. ut legitur in numeris. ad multitudinem congregandam. ad dimicandum. et ad congratulandum in diebus festiuis cum diuersitate tamē sonorum. quā usus fuit tāte virtutis in iubilo ut ad crepitum hie sonus earum corruerēt muri iericho. **Hec** siquidem sunt duo testamēta uel predicatores. quibus ad procinctum fidei populus euocatur. ad penitentiam et lacrimabilem compunctionem exortatur. ad laudes domino exhibendas iuitatur. et ad mortem sion et ad ciuitatem sanctam hierusalem. et multorum milium angelorum frequentiam et ad futurum dei iudicium prouocatur. **Et** vide quia in aduersis et prosperis tubis clangitur. quia omne tempus conuenit verbo dei. **Vnde** Benedicam dominum in omni tempore. semper laus eius in ore meo. De organis dictum est in quarta parte sub titulo de sanctis. **Tunc** etiam ex alto ignis proicitur. quia spiritus sanctus descendit in discipulos. in igneis linguis. et etiam flores varij. ad denotandum gaudium. et diuersitatem linguarum et virtutum. **Columbe** etiam per ecclesiam dimittuntur. in quā ipsa spiritus sancti missio designat. **Post** epistolam dicitur graduale in quibusdam ecclesijs quia festum paschale terminatum est. **Tamē** in quibusdā alijs dicitur duplex alleluia. quia spiritus sanctus datus est gemine stole. **Euāgelium.** Si quis diligit me. **jobānis xiiij.** capitulo manifeste est de spiritui sancto. **Postcommunio** est factus est actum. **ij.** capitulo. **Quare** hoc festum celebratur a iudeis. et quare a christiani dicetur in probemio septime partis.

**De secūda feria.**

**Sequitur** secunda feria. in qua ostenditur. quod non tantummodo data ē lex iudeis. sed etiam gentibus. **Vnde** introitus est. **Cibauit** eos ex adipe frumenti. id est de intelligentia spiritali et de petra melle. id est melliflua doctrina christi que est petra saturauit eos. et hoc habetur in epistola **Aperiens** petrus. **Actuum. x.** capitulo. in quā habetur. quod adhuc loquente petro. descendit spiritus sanctus. **Vel** frumentum christus est cuius adips est spiritus sanctus. quo fideles faciuntur cum spiritu sancto replentur. qui etiam faciunt melle de petra. id est doctrina de christo procedente. in quo sunt omnes thesauri sapientie et sciencie dei. **Hic** autem propter promissiones quā ibi continentur concinitur quater alleluia. sic et in feria tertia et sabbato exponitur. **De** hoc dictum est in tertia dominica post pascha.

**Alleluia** est. **Spiritus** domini. **Sapientie** primo capitulo. **Aliud** alleluia est. **Loquebantur.** **Actuum. ij.** capitulo. **Euāgelium** vero **iohannis. iij.** capitulo. non videtur conuenire spiritui sancto. sed concordat epistole. **Ibi** enim ostenditur quod non tantum iudeis. sed etiam gentibus data est lex dicens. **Sic** deus dilexit mundum supple non tantum iudeos. ut filium suum unigenitum daret. et postea sequitur ut omnis qui credat in illū nō pereat. **Et** nota terribile est. **Preterea** per hoc quod de dilectione mencio fit spiritui sancto qui amor est. et satis exprimitur.

**Postcommunio** est. **Spiritus** sanctus **jobānis xiiij.** capitulo. **Et** est sciendum quod per totam hanc septimanam in missa sunt solennitates suande. ut gloria in excelsis. credo. ite missa est. et te deum laudamus. et alleluia ut baptizatorum salutem congaudeamus. et ut future leticie plenitudinem figuremus. **Postremo** notandum. quod dominus non predicauit gentibus per se. sed per apostolos. **Vnde.** **Ite** baptizate eos in nomine patris et filij. et spiritui sancto. sicut ysaac iuniori filio suo nihil precepit. de offerendo sibi cibo. ut benedictionem acciperet. sed per operacionem rebece primatum benedictionis accepit. et quia hec facta sunt dei occulto iudicio. ideo officium huius secunde ferie pertinet ad concilium. quod est donum spiritui sancti.

**De tertia feria.**

**Sequitur** tertia feria. et quia spiritus sanctus nō datur nisi per ministros iō in tertia feria dicitur introitus in persona prelatorum. **Accipite** iocunditatem glorie nostre. in quo quia per geminam dilectionem ad fidem pertingim⁹ trinitatis. iō quinquies concinimus alleluia. et est sensus. accipite iocunditatem glorie id est spiritui sancto qui vos glorificabit et clarificabit ut quis se dicere possit. quod dicitur in comunione